

Kralingen aan de Maas in veertien verhalen

Ernest van der Kwast

Rotterdam, Maart 2021

Woord van dank

Kralingen aan de Maas is geen plan. Het is een idee over het belang, de urgentie en de kansen van een betere leefomgeving van De Esch, Struisenburg en Kralingen-Oost.

Alles over het initiatief is te vinden op www.kralingenaandemaas.nl.

Ernest van der Kwast, zelf Rotterdammer en opgegroeid in de buurt, tekende op onze uitnodiging de verhalen op van de initiatiefnemers van Kralingen aan de Maas.

Ernest schrijft hierover:

'In bijna alle veertien verhalen is de wens om de omgeving te vergroenen aanwezig. Bewoners en ondernemers zien veel kansen voor de wijk waarin ze wonen of werken. Soms zijn het kleine ingrepen (een geveltuintje), dan weer zijn het prachtige toekomstvisioenen (een groene entree voor de stad). Zorgen om de verkeersdrukke (onveilige situaties, luchtkwaliteit, leefbaarheid) worden ook breed gedeeld. Er is een grote behoefte aan een betere en zachtere verbinding tussen De Esch en Struisenburg/Kralingen. Een droom die meerdere mensen hebben is een groene corridor van de Oude Plantage naar het Kralingse Bos, van de Nieuw Maas naar de Kralingse Plas.'

Veel leesplezier!

Rik Dalmeijer
Bart Schrijnen

PS: We staan open voor brede publicatie, graag contact via info@kralingenaandemaas.nl

Een enorm waardevolle aanvulling van groen

In 1986 verhuisde Leo van Duijvendijk naar De Esch. Hij ging wonen in Woongebouw De Schicht dat is ontworpen door architect Pi de Bruijn. Het gebouw is tweehonderd meter lang en vormt een geluidswal tegen de Abram van Rijckevorselweg. Leo woont op de bovenste verdieping en heeft een prachtig terras dat uitkijkt over De Esch en dat vrijwel de hele dag zon heeft. Zijn appartement is compact, maar heeft veel lichtinval. Met de onderburen heeft hij goed contact, en andere buren groeten als ze hem zien. 'Ik ruim op en houdt het netjes in de flat. Dat wordt gewaardeerd,' zegt hij. Er is wel veel doorstroming in de flat. De bewoners zijn diverser geworden.

In De Esch ziet hij dat de voorzieningen achteruit zijn gegaan. Er is leegstand in het winkelcentrum. 'Er is een kapper, een snackbar, een supermarkt en een apotheek. Dat is het wel een beetje.' Er komen steeds minder mensen wonen, en de mensen die er wonen zijn veelal alleenstaanden of stelletjes. 'Vroeger waren er meer kinderen,' vertelt Leo. 'Er is nog maar één school met kleine groepen.' Het ligt aan het type woningen: heel veel kleine appartementen, weinig eengezinswoningen met een tuintje. 'Gezinnen gaan weg uit De Esch,' zegt hij.

Leo hoopt dat er in de toekomst woningen met buitenruimte bijkomen. Een tuintje of een dakterras. Zelf heeft hij geen last van het verkeerslawaai van de Abram van Rijckevorselweg, maar dat komt door de dubbelhoge, lichte galerijen die de geluidswal vormen. 'De luchtkwaliteit kan hier natuurlijk wel beter,' zegt hij.

Leo vindt de plannen van 'Kralingen aan de Maas' heel erg goed, en zou het geweldig vinden als er een groene strook naar de Burgemeester Oudlaan komt. 'Dat zou De Esch uit haar isolement halen.' Hij vertelt over de kruising bij Excelsior die enorm druk is: 'Een barrière voor oudere mensen, maar ook voor kinderen.' De Esch heeft de charme van een dorp, maar Leo is een voorstander om de wijk te ontsluiten met meer groen. 'Dan kunnen mensen uit Struisenburg ook makkelijker hier naartoe komen. Daar heb je helemaal niks.'

Leo heeft een volkstuintje aan het Toepad. Er zitten twee amateur tuinders verenigen. 'Een enorm waardevolle aanvulling van groen voor mensen die klein behuisd zijn.' Maar hij vreest dat deze gronden in de toekomst zullen worden gebruikt voor woningbouw in verband met de woningbouwopgave die de stad zich heeft gesteld.

Hij is ook bang dat er meer auto's in de wijk zullen komen. 'Een Capelse wethouder heeft bedacht dat de nieuwe woningen bij het Rivium moeten worden ontsloten via het Toepad. Daar ben ik tegen, want die auto's komen dan allemaal hier in de wijk.' Leo ziet daarom ook geen heil in de geplande oeververbinding tussen De Esch en Feijenoord. 'Niet meer maar minder auto's door De Esch!'

Veel buiten spelen

Suzanne Dutilh is directeur-bestuurder bij Stichting Kinderopvang Kralingen. Iedere dag ontvangt deze kinderopvang zo'n driehonderd-twintig kinderen in de leeftijd van nul tot twaalf jaar oud. Er zijn maar liefst twintig verschillende groepen. 'Ouders kiezen voor ons omdat we een bepaalde visie hebben,' vertelt Suzanne, 'maar ook omdat we op een unieke plek in de stad zitten.' Alle locaties van SKK liggen prachtig in het groen. Buren zijn het Arboretum Trompenburg en Speeltuinvereniging Kralingen. En er wordt uitgekeken over de groene sportvelden van Excelsior. 'We werken niet met computers en gaan iedere dag naar buiten. Dat is onze visie, en die past heel goed bij de locatie.'

Behalve opvang voor kinderen tot vier jaar biedt SKK ook naschoolse opvang en is er een peutergroep waar kinderen drie ochtenden per week naar toe kunnen gaan. 'We zijn begonnen met Kinderdagverblijf Marijke,' vertelt Suzanne en namen ruim vijftien jaar geleden Kinderdagverblijf Skippy op de Vredehofweg over. Inmiddels hebben we ook twee panden in gebruik bij de speeltuin, delen we een gebouw met Scouting Olivier van Noort en is de naschoolse opvang voor de oudste kinderen in het supportershome van Excelsior. Als er niet wordt getraind, mogen de kinderen in het stadion voetballen!'

De toekomst is echter ongewis. In de plannen die er liggen voor het nieuwe stadion voor Excelsior zijn de sportvelden gedraaid, en is er mogelijk geen plek meer voor de huidige locatie van kinderdagverblijf Marijke. 'Het liefst willen we natuurlijk blijven,' zegt Suzanne. 'Het is een fijn licht gebouw en een fantastische plek in het groen. Mocht het toch zover komen dan is toegezegd dat er een nieuwe locatie op een andere plek in de huidige "hoek Excelsior" gerealiseerd zal worden.'

Voor de naschoolse opvang hebben de plannen voor het nieuwe stadion ook gevolgen maar ziet Suzanne ook mogelijkheden. 'De naschoolse opvang zit nu in vijf verschillende gebouwen. Dat zouden we meer willen concentreren. Het blijft wel essentieel voor ons dat er een mooie, groene buitenruimte bij zit.'

Op de parkeerplaats onderaan de dijk is er ruimte voor een multifunctioneel gebouw. 'Voor de naschoolse opvang, voor de scouting en eventueel ook voor de speeltuin,' legt Suzanne uit. 'De kinderopvang kan daar eventueel ook gerealiseerd worden, maar deelgebruik van ruimtes is dan niet mogelijk.'

Op de schetsen die Suzanne heeft gezien, is de parkeerfunctie op het terrein onder aan de dijk verdwenen. 'Ik zie veel kansen voor dit stuk,' zegt ze. 'Eigenlijk voor deze hele hoek. Het is geen mooie stadsentree als je komt aanrijden. Daar mag best wat verbeteren. Het is voor ons niet fijn om nu met een hele groep kinderen de drukke weg over te steken om te wandelen aan de Maas.'

Een park in plaats van een dijk

Pieter Sprangers is architect en woont sinds 2017 aan de Oostzeedijk Beneden. De woonkamer is een groene oase met veel planten. Het grote raam biedt zicht op de straat. Er fietsen veel studenten voorbij en auto's gaan richting het Oostplein. 'Beneden is het wel rustiger dan boven op de dijk,' zegt Pieter. 'Dat komt omdat het hier eenrichtingsverkeer is.'

Hij woont prettig aan de Oostzeedijk Beneden. Binnen tien minuten is hij op de fiets in het centrum. Soms wordt er hard gereden, en dat hoor je dan al van een afstandje. Zijn jongste kind is twee jaar oud en die houdt hij goed in de gaten als ze op weg gaan naar bijvoorbeeld de speeltuin naast het stadion van Excelsior.

'Beneden en boven zijn twee verschillende werelden gescheiden door een dijk,' vertelt Pieter. 'De Honingerdijk is in tijden van corona vaak een lege asfaltvlakte, en nodigt uit tot racen. Maar zonder corona staat er in de spits en op zaterdagen een file. Voetgangers voelen zich totaal niet welkom. Zelfs bij de zebra's staan mensen eerst te wachten voordat ze durven over te steken.'

Voor 'Kralingen aan de Maas' heeft Pieter met zijn bureau Toko Fuze een plan gemaakt voor de Oostzeedijk en de Honingerdijk. 'De dijk is nu een grijze strook in de stad die de wijken splitst. Mijn voorstel is om het hoogteverschil van de dijk op een andere manier op te lossen. Het kan geleidelijker, veel vloeiender. De dijk zoals die nu is, is te steil. Ik zou er een landschappelijke strook van willen maken. Groen in plaats van grijs. Een park in plaats van een dijklichaam. Daarmee ontsluit je ook Struisenburg.'

Binnen het plan van Toko Fuze is de Oostzeedijk Beneden autovrij, met alleen bestemmingsverkeer op de kopse kanten. Boven op de dijk is de lap asfalt vervangen door meanderende routes. 'Zodat je niet meer kunt racen.' De tram rijdt niet bovendijks of onderdijks, maar maakt onderdeel uit van beide werelden. 'En pak dan meteen die waaierige haltes aan. Maak er fijne OV-plekken van waar je fatsoenlijk je fiets kunt stallen. Een plek waar ook ruimte is voor horeca en bijvoorbeeld een fietsenmaker.'

De auto is minder dominant in het plan van Pieter. 'We moeten ons afvragen of ander gebruik van de auto in de toekomst mogelijk is. Is een parkeerplaats voor de deur wel zo noodzakelijk?'

Het stadsbestuur presenteerde vorig jaar zeven 'beeldbepalende' projecten die een groene, autoluwe stad moeten opleveren. Het Hofplein en De Blaak worden onder andere stevig vergroend. 'Mooie plannen,' beaamt Pieter, 'maar ze hadden ook kunnen inzetten op een groene zone van Oostplein naar De Esch. Dit soort lineaire, groene structuren kan de stad heel erg gebruiken.'

Sluit de straat af en plant een boom

Ingrid Sloots woont sinds 2009 aan de Honingerdijk. Sahar Hofmeijer is er in 2015 komen wonen. Beide buurvrouwen hebben kleine kinderen. Wikipedia vermeldt over de Honingerdijk dat het 'begin jaren '90 een relatief autoluwe straat' was. Die situatie is nu anders. Het doorgaande verkeer gebruikt de Honingerdijk als een sluiproute van en naar de stad. 'De Maasboulevard heeft twee verkeerslichten meer,' legt Sahar uit. 'We zijn een alternatieve route geworden.' Haar buurvrouw vult aan: 'Je kunt hier niet in een keer oversteken. Je moet halverwege wachten, maar daar gaan de auto's soms ook over.'

De Honingerdijk heeft verschillende gebruikers: behalve auto's en voetgangers ook trams en fietsers. 'De tram liep vroeger over de autoweg, maar heeft nu een eigen weggedeelte. Daarvoor is wel de stoep opgeofferd. Het is hier heel erg smal voor voetgangers,' vertelt Sahar. 'Maar ook voor fietsers. Die worden soms de stoep opgedrukt door een tram. In de zomer was er nog een ongeluk.'

'De gemeente zegt dat er op de Oostzeedijk Beneden een fietspad is,' vertelt Ingrid. 'Maar daar woon ik niet.' Sahar schudt haar hoofd. 'Daar gebeuren ook ongelukken, vooral in de bocht bij de Lambertuskerk. Daar is weinig zicht, en auto's verwachten er geen fietsers omdat ze denken dat het er eenrichtingsverkeer is.'

Boven op de dijk wordt te hard gereden. Dat komt omdat er geen drempels zijn. Er zijn slechts twee zebra's. 'Onze vuilniscontainers staan aan de overkant. Daarvoor kun je het zebrapad bij restaurant Fred nemen, maar dan heb je aan de overkant geen stoep om naar de container te lopen,' vertelt Ingrid. 'Dus we staan ook regelmatig midden op de weg met een vuilniszak.'

De stoep aan de kant van de woningen is de naam niet waard. 'Overal in de stad zijn geveltuintjes, maar dat gaat hier niet. Je kunt niet vergroenen. We mogen er niks bij plaatsen.'

Hun kinderen zitten op de Nieuwe Park Rozenburgschool op de Hoflaan. 'Twee keer rollen naar de overkant,' vertelt Sahar, 'maar ze kunnen er niet alleen naartoe gaan. Daar is de weg te gevaarlijk voor.'

De grootste wens die Ingrid en Sahar hebben voor de toekomst: herstel de Honingerdijk in oude glorie. Maak er weer een autoluwe straat van. 'We willen geen doorgaande weg zijn, geen sluiproute,' zegt Ingrid. 'Sluit de straat af bij restaurant Fred, plant er een boom en maak een keerlus.'

Als er minder verkeer rijdt, is er ook niet zoveel asfalt nodig. 'De stoep kan dan weer worden verbreed,' zegt Sahar. 'Zorg voor vergroening. Zou je van een dijk ook een voedselbos kunnen maken?'

In de toekomstdroom van Ingrid en Sahar zijn er ook mooie, grote terrassen bij restaurant Fred en Floris, en is er een verbinding naar Arboretum Trompenburg.

Afgelopen zomer is de trambaan vernieuwd en lag de Honingerdijk enige tijd open. 'Dat was heerlijk,' zegt Sahar. 'Even geen stress als je met je kind naar buiten gaat.' Je zag ook dat de buitenruimte anders werd gebruikt. Kinderen speelden voetbal en burens zaten voor de deur. 'Het liet zien hoe mooi het kan zijn. Maak van de Honingerdijk een voorbeeldplek, een straat die laat zien hoe de stad ook kan worden ingericht.'

Een verbinding voor mens en dier

Gerard Jan van Leer en Hennie van Gils zijn betrokken bij de Bewonersvereniging Kralingen-Oost. Het huis van Gerard Jan staat aan de 's Gravenweg, Hennie woont achter de Burgemeester Oudlaan. 'Niet zo lang geleden was dat een heel nare vlakte die vaak onder water stond,' zegt ze. 'Het enige mooie waren de bomen, maar die moesten worden gekapt vanwege de ophoging.'

Gerard Jan vertelt dat de bewonersvereniging toen met een groene visie voor de Burgemeester Oudlaan is gekomen. 'We vonden dat er een nieuwe waarde aan toegevoegd moest worden. Als er alleen zou worden opgehoogd zou het een nare vlakte blijven.'

De Burgemeester Oudlaan heeft nu een prachtige groenstrook met een meanderend wandelpad. In de zomer loop je er tussen de margrietten en klaprozen. Ook zijn er bomen geplant die in de herfst prachtige bladeren hebben.

Als het aan de Bewonersvereniging Kralingen-Oost ligt, komt er een groene corridor die van de Oude Plantage via de Burgemeester Oudlaan naar het Kralingse Bos loopt. 'Een verbinding voor mens en dier van de Maas naar de Kralingse Plas,' zegt Hennie.

Gerard Jan legt uit dat het groen van de Burgemeester Oudlaan nu stopt bij de bezoekersingang van het stadion van Excelsior. 'Er liggen grastegels zonder gras. Het is een parkeerplaats voor de bussen van de tegenstander.'

In de plannen voor 'Kralingen aan de Maas' is de Abram van Rijckevorselweg verlaagd, waardoor er een groene verbinding kan worden gemaakt met de Burgemeester Oudlaan. Maar er moet ook een betere verbinding komen tussen het Kralingse Bos en de Burgemeester Oudlaan. 'Fietsers gaan nu over het voetpad van de Laan van Nooitgedacht,' zegt Hennie. Gerard Jan ziet ook kansen voor de oversteekplaats voor voetgangers bij de Kralingseweg. 'Die is nu onveilig én onduidelijk.'

Een andere droom die Hennie heeft: 'De Groene Wetering weer openleggen en een brug eroverheen maken. Dat remt ook het verkeer af. Het is nu een kaarsrechte snelweg.'

Gerard ziet niets in het plan voor een nieuwe oeververbinding voor auto's. 'Dan liever een extra brug naast de Van Brienoordbrug, en maak een tunnel voor de metro die Kralingse Zoom verbindt met Zuid.' Hennie vult aan: 'Met een extra tunnel voor fietsers en voetgangers.'

Ze ziet ook graag de Kralingse Zoom veranderen in een boulevard. 'Met een veel groener karakter, en een ander soort bebouwing. Nu staan de gebouwen met hun rug naar de straat. Keer dat om, of bouw er huizen. En zorg voor minder verkeer. Dat zullen al die overstekende studenten ook prettiger vinden.'

‘Heiligdom van vrijende harten’

Jan Grevink is als stedenbouwkundige betrokken geweest bij de ontwikkeling van het DWL-terrein. Bewoners vonden die naam niet slijk genoeg, en daarom werd de naam omgedoopt tot De Esch. ‘Dat is een verbastering van de Nes, een bocht in de Maas,’ vertelt Jan die zelf ook in De Esch woont. Hij betrok in 1984 een energiezuinige houtskeletwoning met uitzicht op de Nieuwe Maas. ‘Het is heerlijk wonen, met veel licht en een grote tuin,’ zegt Jan.

Hij is initiatiefnemer van Stichting Oude Plantage, het oudste park van de stad. Het dateert van 11 september 1769. Het stadsbestuur nam toen het besluit om een wandelpark buiten de stad aan te leggen voor de burgers die zelf geen tuin ‘of landje’ hadden. De schrijver Carel van Nievelt noemt het park in zijn boek Phantasien ‘dit bescheiden heiligdom van vrijende harten’.

Er is weinig meer over van dit heiligdom. Eind jaren zestig van de vorige eeuw is de Oude Plantage nog wel opnieuw ingericht naar een ontwerp van Joop Beljon. Iepen en esdoorns werden aangeplant en er kwam een ligweide, maar de afgelopen jaren is de inrichting versoberd: verhardingen, bankjes, windschermen en lampen werden uit de plantage verwijderd.

‘De stad stonk,’ vertelt Jan. ‘Daarom is de Oude Plantage aangelegd. Mensen genoten hier van de frisse lucht.’ Nu ligt het park aan de vierbaans Maasboulevard. ‘De verkeerslichten bij de Abram van Rijckevorselweg staan steeds langer op rood. Met al dat stilstaande verkeer stinkt het nu ook in de Oude Plantage.’

Stichting Oude Plantage wil graag de kwaliteit van de inrichting van het park verbeteren. ‘Meer diversiteit van de begroeiing,’ legt Jan uit. ‘Er zijn nu slechts drie soorten bomen. Denk ook aan meer struiken die als schuilplaats kunnen dienen voor dieren als de egel.’ De huidige verlichting is niet op orde. Lantarenpalen staan scheef in het gras. ‘Ook de wandelpaden moeten worden verbeterd,’ vindt Jan. ‘En er mag wel eens worden geïnvesteerd in voorzieningen: een watertappunt, een wc.’ Het liefst ziet hij het benzinstation van Shell uit het park verdwijnen.’

Een andere ambitie van Stichting Oude Plantage is een verbetering van de relatie met de omgeving. Niet alleen met het groen in andere delen van Kralingen, maar ook met het water. ‘Langs de gehele kade van de Maasboulevard is er nu betaald parkeren, maar deze parkeerplaatsen worden nauwelijks gebruikt,’ vertelt Jan. ‘Een aantrekkelijker groene aankleding ligt hier voor de hand. Ook de gebouwen van de roeiverenigingen Nautilus en de Maas verdienen aandacht. Deze zijn bijna een eeuw oud, maar staan er vervallen bij. Hier is een combinatie tussen horeca en sport mogelijk.’

Jan is enthousiast over het plan om de Abram van Rijckevorselweg te verdiepen. ‘Mensen kunnen dan vanuit Struisenburg en Kralingen het park makkelijker bereiken. Wat zou het mooi zijn om een groene verbinding te hebben met de Burgemeester Oudlaan!’

Tover de grote, dikke weg onder de grond

Anita Kornman woont sinds 1989 in De Esch en is betrokken bij Stichting Super-Actief. De stichting verzorgt zomerkampen voor kinderen die anders niet op vakantie kunnen gaan. Ook heeft Super-Actief als doel om de eenzaamheid onder ouderen te verminderen in de wijk. 'We werken met vrijwilligers die op bezoek gaan bij ouderen thuis,' vertelt Anita. 'Die vrijwilligers noemen we wijksteunvrienden. Het zijn er op dit moment ruim vijftig.' De vrijwilligers maken een praatje, maar helpen ook bij het beantwoorden van vragen van ouderen.

Anita vertelt trots dat ze bijna alle 75-plussers in de wijk kent. 'Zondag is een eenzame dag voor mensen. We organiseren dan activiteiten, en brengen jonge mensen in contact met ouderen. Maar oude mensen helpen ook, hoor. Ze passen bijvoorbeeld op op de kinderen van jonge stellen.' In de coronatijd heeft Stichting Super-Actief buitensportactiviteiten georganiseerd. 'Dan zie je de verbanden ook groeien.'

Het kinderkamp wordt één keer per jaar georganiseerd, en is voor kinderen uit De Esch, maar ook uit Kralingen en Crooswijk. 'We huren een kamphuis in de bossen en laten de kinderen veel buiten spelen,' vertelt Anita. 'Ze moeten hun mobiele telefoon inleveren. Beleven en ervaring opdoen, daar gaat het ons om. Er gaan ieder jaar zo'n vijftig kinderen mee.'

Als Anita over De Esch spreekt is ze trots. 'Ik wil hier nooit meer weg.' Ze prijst de combinatie van oudbouw en nieuwbouw, maar ook de groene opzet van de wijk. 'En het voelt als een dorp.'

Anita ziet wel nog veel kansen. 'We organiseren een paar keer per jaar een wandeling,' vertelt ze. 'Ook voor mensen met een rolstoel. Dan ben je in De Esch wel snel klaar. Of je moet steeds rondjes lopen, zoals de mensen die hun hond uitlaten in de Oude Plantage.' Ze zou het geweldig vinden als er een groene verbinding komt naar het Kralingse Bos. 'Nu gaan we daar met de touringcar naartoe!'

Het dorpse karakter van de wijk vindt Anita fijn, maar het voelt soms ook als een isolement. 'Wie de wijk uit wil wandelen, moet zowat een snelweg oversteken,' zegt ze. 'En dat doen mensen niet.'

Ze vindt de Burgemeester Oudlaan prachtig geworden, met allemaal bloemen in de bloei, 'maar bij De Esch zie je dan al die stinkende auto's.' Ze heeft er 'technisch gezien' geen verstand van, zegt ze. Maar het liefst zou ze die 'grote, dikke weg' onder de grond willen toveren.

Ze maakt zich zorgen over de leegstand in het winkelcentrum. 'Een betere verbinding naar Kralingen en Struisenburg zou hier ook helpen,' vertelt ze. 'En hier en daar een plantenbak erbij. En bankjes! Die heb je nu wel bij de speeltuintjes.' Anita ziet ze graag ook op andere plekken in de wijk. 'Mensen zullen elkaar dan meer spontaan ontmoeten.'

De groene entree van Rotterdam

Hester Avis is sinds mei 2020 zakelijk en commercieel directeur van Stichting Trompenburg Tuinen & Arboretum. In 2019 trokken de tuinen en het arboretum vijftienzestigduizend bezoekers. 'De meeste mensen komen in het bloeiseizoen,' vertelt Hester. 'Bijvoorbeeld voor de prachtige kleuren van de rododendrons. We hebben maar liefst zevenhonderd verschillende soorten.'

Het merendeel van de bezoekers komt uit de regio Rotterdam. Veel mensen hebben een Rotterdampas of een Museumkaart. Een derde van de bezoekers koopt een dagkaart. 'Mensen komen specifiek naar Trompenburg voor onze bijzondere en omvangrijke collectie, zoals bijvoorbeeld de eikencollectie of de hosta's,' vertelt Hester. 'Nergens staan zoveel verschillende soorten eikenbomen bij elkaar. Wat dat betreft is ons groen uniek.'

Bezoekers komen ook voor de vogels die in het Arboretum te zien zijn: ijsvogels, uilen en spechten. 'Zowel de groene als de bonte specht,' zegt Hester trots. In de herfst hebben de tuinen een prachtige kleur en komen paddenstoelen volop uit de grond.

'Een ander deel van onze bezoekers zijn ontdekkers van groen. Die laten zich graag verrassen,' vertelt Hester. 'Er komen ook rustzoekers die even aan de drukte van de stad willen ontsnappen.' En schoolkinderen. Aan de zijde van de Groene Wetering is een voedselbos aangeplant. 'We vertellen scholieren over de natuur en het belang van biodiversiteit.'

In verband met corona is Trompenburg gesloten. De zakelijk en commercieel directeur vertelt dat het een uitdagende tijd is. 'Maar gelukkig hebben we een trouwe schare vrienden en dragen veel mensen Trompenburg een warm hart toe. Ik ben ervan overtuigd dat zij ons na dit alles zeker weer zullen bezoeken.'

Om de voor Trompenburg noodzakelijke groei te kunnen realiseren moeten de faciliteiten naar een hoger plan. Daarnaast gaat Trompenburg op zoek naar nieuwe bronnen van inkomsten. Het in de toekomst renoveren en uitbreiden van het entreegebouw met daarin een groen horecaconcept dat vrij toegankelijk is (ook voor niet-Trompenburgbezoekers), past hierbij volgens Hester. 'We hebben nu een theehuis in het groen, maar om dat te bezoeken heb je wel een entreekaartje nodig.' Ook ziet ze meer mogelijkheden voor bijeenkomsten in het groen, zoals huwelijken, trainingen en inspiratiesessies..

Ze werkt graag samen met de bureaus van het arboretum. 'Als ik naar het gebied kijk, zie ik heel veel groen, maar het is ook een beetje een ratjetoe. Zeker als je vanaf de dijk naar beneden kijkt. Ieder doet zijn ding: het kinderdagverblijf, het stadion, de speeltuin, restaurant In Den Rustwat. Wij ook.' Hester zou hechter willen samenwerken, bijvoorbeeld door natuureducatie aan te bieden tijdens kinderopvanguren. 'Hun kleuters zijn de ambassadeurs van de toekomst.'

De speeltuin kan volgens haar veel groener. Die is nu nogal klassiek. 'Het kan natuurlijker, zoals je ook ziet bij de Speeldernis. Wij denken dan graag mee vanuit onze expertise.'

Hester wordt op hoofdlijnen blij van de schetsen die voor 'Kralingen aan de Maas' zijn gemaakt. Boven op de dijk kan een prachtig wandelgebied worden, en de verbinding met de Oude Plantage is prachtig. 'We zouden onze entree graag naar de dijk willen verplaatsen, beter zichtbaar worden. Hier zit wel Hét Groene Museum van Rotterdam! Maar deze plek associëren velen nu toch vooral met het stadion van Excelsior.'

Tot nu toe zijn er nog geen echte schetsen voor een nieuw stadion. Wel zijn er volumestudies, waarin veelal met harde materialen is gewerkt. Hester wordt er niet enorm enthousiast van. 'Excelsior zou ook naast het gras het overige groen meer kunnen omarmen. Waarom geen verticale planten? Het kan echt anders. Dit is de entree van de stad en dat kan echt dé groene entree van Rotterdam worden en hét deel van de stad waar natuur, sport en gezondheid centraal staan. Dat is mijn droom.'

Vriendelijke sloot

Bas Rozenbeek woont sinds drieënhalp jaar met zijn gezin op de 's Gravenweg. Zijn twee dochters gaan naar de Nieuwe Parkrozenburgschool. In 2012 hebben Bas en zijn vrouw een volkstuintje kunnen huren in het volkstuinpark aan de Laan van Nooitgedacht. De tuin bij het huisje telt tien bij dertig meter. Het heeft geen woonfunctie, maar je kunt er het hele jaar door gebruik van maken.

‘Het ligt rustig en er is nagenoeg geen vorm van afleiding,’ vertelt Bas. ‘Een heel fijne plek. Ook voor kinderen. Ze willen er niet altijd naartoe, maar als ze er zijn, horen we ze urenlang niet meer. De ene dochter houdt van buurten, de andere van werken, en heeft een eigen stukje tuin. Als de wind uit het oosten komt, hoor je de snelweg, maar verder is het heel luw.’

Bas zit in het bestuur van het volkstuinpark. ‘Er wordt dan wel eens een beroep op mij gedaan,’ zegt hij. ‘Echt over van alles, van elektra tot bamboe dat de grens van een tuintje dreigt over te steken.’

De achtentwintig volkstuintjes zitten tussen het Kralingse Bos en de Burgemeester Oudlaan. ‘Wij willen naar beide groene zones een goede aansluiting maken,’ vertelt Bas. ‘Bijvoorbeeld door de Kralingseweg te versmallen. Dat is nu toch een soort van racebaan vanaf de Kortekade.’ In de bocht bij de manege zit nu een vluchtheuvel, maar die zou eruit moeten. ‘Vanaf het Manegelaantje tot het Onderlangs zou je een heel duidelijke klinkerbestrating kunnen aanleggen,’ doet Bas als suggestie. ‘Door een voelbaar andere omgeving zullen auto’s minder hard rijden, en kan kruisend verkeer veel gelijkwaardiger oversteken.’

Samen met Oscar – een ander lid – wil Bas daarnaast graag het beheer van de Laan van Nooitgedacht veranderen. ‘Er wordt nu door de gemeente met een grote maaier langs de waterkant gesnoeid. Dat kan anders, met meer respect voor de soort plant en wanneer deze zaad vormt. Trager groeiende planten krijgen dan ruimte om zich te ontwikkelen.’

Bas ziet de laan als een groene schakel tussen bos en Burgemeester Oudlaan, maar er is zeker ruimte voor verbetering. ‘Rotterdam heeft zo’n driehonderd kilometer aan sloten, maar die worden nog wel eens vergeten als het om een groene visie gaat.’

De beschoeiing van de sloot is nu van hout en polyester. ‘Kaarsrecht,’ zegt Bas. ‘Maar een egel kan dan in het water vallen en die komt er niet meer uit, hoewel hij goed kan zwemmen.’ Aan beide kanten kan het beter, vriendelijker. ‘Als de oevers onderdeel gaan uitmaken van het water, doordat de vegetatie overgaat in de sloot, heeft dat ook invloed op de kwaliteit van het water. Hierdoor kunnen microbiotopen ontstaan voor visjes en insecten.’

Er is driehonderd kilometer aan sloot in de stad, zegt Bas nogmaals. ‘En daar is een wereld te winnen.’

Masterplan

Oana de Visser-Baicu is algemeen lid van de gebiedscommissie Kralingen-Crooswijk. Samen met Herbert van Sluys en Eveline Been zit ze in de werkgroep 'Kralingen aan de Maas'. Deze werkgroep heeft gesprekken gevoerd met belanghebbenden, zoals S.B.V. Excelsior, Stichting Trompenburg Tuinen & Arboretum en diverse bewonersverenigingen. 'Ik vind een breed participatieproces heel belangrijk,' zegt Oana. Ze noemt 'Kralingen aan de Maas' een heel mooie visie, temeer omdat die van onderop komt.

'Er wordt vanuit verschillende perspectieven naar een heel gebied gekeken. Wat kan er anders? Waar liggen de kansen? Tegelijk is het ook een uitdaging om aan alle wensen tegemoet te komen. Op welke wijze kun je verdichten én vergroenen? Aan welke voorzieningen geef je voorrang?'

De gebiedscommissie koppelt en faciliteert, 'en we gaan via onze politieke partijen in gesprek met de fracties. We lobbyen veel. Niet alle ideeën kunnen worden opgepakt, maar het is wel prachtig voorwerk, inspirerend, en je hoopt dat de gemeente erop zal voortborduren.'

Er zijn verschillende schetsen gemaakt door een aantal architectenbureaus. 'De wethouders zijn nu aan zet. In het eerste kwartaal van 2021 komen ze met een officiële reactie. Ik hoop van harte dat er wordt gekozen voor de ontwikkeling van een masterplan, waarbij goed is geluisterd naar bewoners en belanghebbenden.'

Zelf is Oana woonachtig op de Waterloostraat. In tijden van corona ziet ze dat mensen de buitenruimte belangrijker zijn gaan vinden. 'De Oude Plantage zie ik daarom graag in oude glorie hersteld. Het is nu wel een heel verlaten park.'

De visie op de Honingerdijk vindt ze ook heel bijzonder. 'Daar wordt nu vaak hard gereden, en is weinig plek voor fietsers en voetgangers.' Een betere verbinding tussen Struisenburg en Kralingen is wenselijk. 'Ontzettend interessant om de dijk minder steil te maken,' zegt Oana. 'Dit zijn echt out of the box-ideeën.'

Zelf ziet ze graag de verbetering van de dijk doorgetrokken worden naar het Oostplein. 'Hier kan de verkeers- en verblijfskwaliteit ook flink worden verbeterd.' Ze hoopt dat het college dit stukje Kralingen ook zal meenemen. Dit plan is niet voor de komende vijf jaar maar voor de komende dertig jaar of langer.'

Totaalvisie

Ben van Rooij woont op de Hoge Filterweg in De Esch en is lid van de IMPact Afstemmingsgroep. Onder deze naam voeren sinds 2019 diverse bewonersverenigingen en actieve groepen in de wijk onderling overleg. Het doel is om een gemeenschappelijk gedragen mening naar voren te brengen over projecten in de regio. 'We willen voorkomen dat verschillende partijen tegenover elkaar worden uitgespeeld,' zegt Ben. 'Meestal neemt de gemeente alleen de dingen over die ze willen horen.' De afstemmingsgroep staat voor een geïntegreerde aanpak. 'Kijk naar de consequenties die plannen voor plek A hebben op plek B, en praat daarover.'

Wat 'Kralingen aan de Maas' betreft, is Ben positief kritisch. 'Ik vind vooral dat er breder moet worden gekeken: van Capelle aan den IJssel tot aan Crooswijk. Niet alleen Kralingen of De Esch.' Hij vindt dat er nog weinig overleg is onderling, en dat er te veel focus ligt op krenten in de pap, zoals de verdieping van de Abram van Rijckevorselweg. 'Je wil voorkomen dat er alleen maar deeloplossingen worden ontwikkeld,' zegt Ben.

'Als je het over een nieuwe oeververbinding hebt, dan heeft die consequenties voor een gebied van zo'n tweehonderdduizend bewoners. Er zijn nog heel veel vragen. Wordt het knelpunt A16/Van Brienoord kleiner door de nieuwe oeververbinding? Moet je niet ook kijken naar het Terbregseplein als je het over de mobiliteit binnen de stad hebt?'

Op gebied van verstedelijking maakt Ben zich zorgen. 'Zuid is al half aan het bouwen, maar wij moeten nog beginnen,' zegt hij. 'Ook hier mis ik een totaalvisie.' Overigens woont hij prettig in De Esch. Wel ziet hij dat de mentaliteit van de bewoners achteruitgaat. 'De sociale samenhang is minder geworden. Je ziet veel problemen en mensen die aan de drugs zitten. Bij meer verstedelijking gaat die problematiek toenemen. Maar daar is geen discussie over. Nu is er nog geen omgevingsvisie. Logischerwijs zal er eerst een visie aanwezig moeten zijn en daarna de uitwerking van plannen.'

Geluk of pech

Jan Schonk woont met zijn vrouw in de duurzame wijk Leonidas. De eerste paal van zijn huis werd in juni 2017 geslagen. De aannemer deed de ruwbouw die op 1 januari 2019 is opgeleverd. Zes maanden later kon er gewoond worden in het huis dat in een autoluwe wijk ligt. Sommige bewoners hebben in een slaapzak gelegen om in aanmerking te komen voor hun droomkavel. Maar dat betrof de laatste stukjes grond die te vergeven waren.

‘Wij hebben in de eerste fase meegedaan, via een makelaar die wist dat er een perceel was vrijgekomen,’ vertelt Jan. Hij zag het meteen zitten. ‘Je mocht zelf invullen hoe je wilde wonen op driehonderd vierkante meter.’ Er werden wel eisen gesteld ten aanzien van energieverbruik en het gebruik van materialen. ‘Die moesten bijvoorbeeld recyclebaar zijn,’ zegt Jan.

De huizen in Leonidas zijn alle uniek. Wel is er een gemene deler. ‘Er is veel houtskeletbouw gebruikt,’ vertelt Jan. ‘Dat heeft met de isolatie te maken. We zijn eigenlijk een showcase van de stad om te laten zien hoe je duurzaam kunt bouwen en wonen.’

Er is een gemeenschappelijke tuin waar ook speeltoestellen voor de kinderen staan. Het beheer wordt door de bewoners zelf gedaan. ‘Ik maai regelmatig het gras,’ zegt Jan. ‘Anderen wieden de tuin.’ Er is ook een strook van de gemeente die door de bewoners in beheer is genomen. ‘Die ligt naast een sloot. Daar hebben we grasplanten geplant en heel veel bloemzaden gezaaid.’

‘Mensen die over de Kralingse Zoom rijden en onze wijk zien liggen, denken nu: wat hebben die mensen een geluk dat ze daar wonen,’ vertelt Jan. ‘Maar over tien jaar zouden ze best kunnen denken: wat pech dat daar mensen wonen.’ Hij vertelt over de ontsluitingsweg voor de nieuwe oeververbinding die in het verlengde van de Kralingse Zoom dreigt te komen liggen.

In Capelle aan den IJssel, bij Fascinatio, staat nieuwbouw gepland. ‘Die wijk willen ze ook ontsluiten via de Kralingse Zoom. We maken ons zorgen om deze plannen.’ Jan benadrukt dat ze niet tegen verandering zijn en niet alleen maar ‘nee’ willen roepen naar de politiek. ‘Wat we willen is meepraten, bijvoorbeeld over de inpassing van de oeververbinding. Als ik tachtig ben wil ik hier nog steeds wonen.’

De overheid is soms onbetrouwbaar, vindt Jan. De wijk heeft veel geluidsoverlast van de Abram van Rijckevorselweg. ‘Daar wordt standaard te hard gereden. De politiek doet daar niks tegen behalve wat borden plaatsen. De politie kan niet handhaven vanwege het “wegprofiel”.’

Het verdiepen van de Abram van Rijckevorselweg zou veel uitmaken. Hetzelfde geldt voor de nieuwe oeververbinding. ‘Maak daar een tunnel van, en trek die door tot aan metrostation Kralingse Zoom. Als er boven de grond een aansluiting komt, moet je ook weer groen inleveren. En zoveel is daar niet van hier.’

Maak de gebouwen ook groen

Anja van Ditmarsch woont sinds 2011 in De Esch. Daarvoor heeft ze lang in het buitenland gewoond; twintig jaar in Afrika en twintig jaar in Amerika. Ze heeft als dierenarts gewerkt, maar heeft ook een bloemenzaak in San Francisco gehad. Het is een grote stap, van San Francisco naar De Esch. 'Toen ik het seniorencomplex Mazesteyn voor het eerst zag, dacht ik: dit is het onaantrekkelijkste gebouw ter wereld,' zegt Anja. 'Maar ik ben ook gek op rivieren, en op de negende verdieping heb je een machtig uitzicht op de Nieuwe Maas.'

Toen ze in 2011 in De Esch ging wonen, werd het Pompgebouw geopend. 'Ik vond de buitenruimte er vreselijk armoedig uitzien,' vertelt ze. 'Ik heb aangeboden om de boel te verfraaien met planten. Dat viel meteen op, en toen werd ik gevraagd om mee te helpen bij het creëren van een wijktuin.'

Er was al een strookje groen, maar dit is met vrijwilligers van Stichting Groen Waarde uitgebreid. 'Eerst was het een grasveldje, nu is het een heel mooie tuin,' zegt Anja trots. 'Mensen komen hier iedere week tuinieren.'

Er is een bed met groenten en kruiden. In de zomer bloeien er talloze verschillende bloemen. Je kunt in de wijktuin ook barbecueën of een pizza bakken. Daarvoor zijn faciliteiten. 'En via DOCK komen er kinderen in de tuin die leren met de natuur om te gaan.' Zelf helpt Anja bij het onderhoud, en stuurt ze vrijwilligers aan. Ze recreëert zelf niet in de tuin, want ze heeft een volkstuin aan het Toepad waar ze graag naartoe gaat. Ze wandelt iedere dag zeven kilometer.

'Er zijn meer huizen nodig in de stad,' zegt Anja, 'maar ik hoop dat het karakter van De Esch kan worden behouden. We zijn een dorp aan de rivier.' Haar wens is dat de groei samengaat met vergroening. 'Als er steeds meer flats komen, red je het niet met een wijktuin en een handjevol vrijwilligers,' zegt ze. In Singapore zag ze ooit prachtige geveltuinen en daktuinen. 'Hele gebouwen waren groen,' vertelt Anja. 'Dat zou ook mooi zijn in De Esch.'

Ze maakt zich niet druk om de nieuwe oeververbinding. 'Daar ben ik te oud voor,' zegt ze. 'Ik vind wel dat de luchtkwaliteit verbeterd moet worden.'

Ook mag er meer plek komen voor recreatie, vindt Anja. 'En ze moeten ophouden al die plantsoenen te maaien. Dat is niet goed voor de biodiversiteit.' Ze vindt de Burgemeester Oudlaan een mooi voorbeeld van hoe het ook kan. 'Het zou fantastisch zijn als die groene strook kan worden doorgetrokken naar De Esch. Ik word dit jaar tachtig en hoop dat nog mee te kunnen maken!'

Denk ook aan betaalbare woningen

Sonja Krijgsman woont tegenover het Excelsiorstadion aan de Honingerdijk. Het is de flat boven de restaurants Fred en Floris. 'Het is een rustige wijk met aardig wat ouderen, maar ook veel studenten,' zegt Sonja, die inmiddels zestien jaar in Struisenburg woonachtig is. Ze heeft samen met andere bewoners en de gebiedscommissie op een bepaald moment Buurt Bestuurt Struisenburg opgezet. 'Er is altijd verbetering mogelijk in een wijk,' vertelt Sonja. 'Tijdens bijeenkomsten in de wijk horen we wat de mensen van hun woonomgeving vinden. Dat gaat meestal over de openbare ruimte, welke voorzieningen er beter kunnen. Mensen ondervinden overlast van het drukke verkeer en vinden dat het groener kan in de wijk.'

Inmiddels heeft Buurt Bestuurt een aantal dingen gerealiseerd. 'Er waren pontons in de Molenbuurt weggehaald, terwijl die goed werden gebruikt door bewoners die daar visten. Met een actie hebben we de vispontons weer teruggekregen en feestelijk geopend. Ook is uiteindelijk de 30 kilometerzone aan de Oostmaaslaan gerealiseerd.'

Andere wensen die in de wijk leven: het groen moet beter worden bijgehouden, een arts en een fysiotherapeut in Struisenburg, en een ruimte om bijeen te komen. Die is overigens gevonden, en daar worden regelmatig koffieochtenden gehouden, maar soms ook een muziekkavond of andere bijeenkomsten. 'Mensen uit de wijk praten er met elkaar,' vertelt Sonja. 'We organiseren ook één keer per jaar een grote bijeenkomst over wat er anders kan in de wijk, en dan is ook de gebiedscommissie aanwezig om samen te kijken wat er voor mogelijkheden zijn.'

Sonja vindt de plannen van 'Kralingen aan de Maas' heel mooi. 'En ook belangrijk,' zegt ze. 'Er wordt nagedacht over het geheel: de buitenruimte, verkeer, groen. De ondertunneling van de Abram van Rijckevorselweg vind ik erg slim.' Ze vindt de speeltuin onder aan de Honingerdijk, de scouting en het Arboretum van grote waarde voor de wijk. 'Die moeten echt behouden blijven in de nieuwe plannen voor het Excelsiorstadion.'

Het verkeer op de Honingerdijk vindt ze een probleem. 'Het is een sluiproute. Als het vast staat op de Maasboulevard, staat het ook vast op de Honingerdijk. Je wil niet weten hoeveel fijnstof er op onze ramen zit.'

Voor bewoners is het soms ook moeilijk om een parkeerplaats te vinden. Niet alleen als er een voetbalwedstrijd is of een evenement. 'Ook als je 's avonds na je werk thuiskomt,' zegt Sonja. 'Als er huizen bij Excelsior worden bijgebouwd, zal de parkeerdruk ook toenemen in de wijk. Daar mag ook eens naar worden gekeken.'

Ze is niet tegen de bouw van extra huizen. Wel moet er goed met omwonenden gesproken worden wat zij van de plannen vinden. Als het aan Sonja ligt zijn de nieuwe huizen ook betaalbaar voor mensen met een minder grote portemonnee. 'Er is een tekort aan sociale woningbouw voor jong en oud in de stad!'